

CYFARFOD	FFORWM CYLLIDEB YSGOLION
DYDDIAD	28 Mehefin 2021
TEITL YR EITEM	Cyfundrefn Addysg Drochi tuag at 2032 a thu hwnt
SWYDDOG PERTHNASOL	Debbie Anne Williams Jones Rheolwr Gwasanaethau Corfforaethol Addysg
AELOD CABINET	Cemlyn Rees Williams

1. CEFNDIR

- 1.1 Nod y Canolfannau Iaith yw darparu cwrs dwys yn y Gymraeg i fewnfudwyr er mwyn eu galluogi i ymdoddi i'r gymdeithas ddwyieithog a chyfranogi'n llawn o brofiadau addysg ddwyieithog.
- 1.2 Agorwyd y Ganolfan Iaith gynradd gyntaf yng Nghaernarfon ym mis Medi 1984, ac erbyn hyn, ceir tair Canolfan Iaith arall yn Nolgellau, Llangybi a Phenrhyndeudraeth. Yna, sefydlwyd Canolfan Iaith Uwchradd ym Mhorthmadog yn 2004.
- 1.3 Caiff y Canolfannau Iaith presennol eu cyllido gan y Grant Gwella Addysg (GGA), gyda'r Adran Addysg yn cyfrannu arian cyfatebol i'r grant hwnnw, ynghyd â chyfrannu at gostau cludiant y gwasanaeth.
- 1.4 Yn sgil polisi'r Cyngor o beidio cyfarch cynnydd mewn chwyddiant unrhyw swyddi a gyllidir drwy grant, ynghyd â chynnydd mewn costau, ddwy flynedd yn ôl, roedd yr Adran Addysg yn wynebu gorfod ail-strwythuro'r gwasanaeth i gwrdd â'r toriad yn y gyllideb.
- 1.5 Ar 2 Ebrill 2019, cyflwynwyd adroddiad ar ail-strwythuro'r Canolfannau Iaith gerbron y [Cabinet](#), ble penderfynodd y Cabinet i gymeradwyo cyllid pontio er mwyn galluogi'r Adran i weithredu cynllun peilot o strwythur staffio o athro a chymhorthydd mewn un Canolfan Iaith gan fonitro'n ofalus er mwyn canfod a ydyw yn cael effaith ar ansawdd yr addysg a chyrrhaeddiad y plant.

2. GWELEDIGAETH NEWYDD AR GYFER ADDYSG DROCHI

- 2.1 Mae addysg drochi yn greiddiol i bolisi iaith addysg Gwynedd a dros y flwyddyn ddiwethaf, mae'r Adran Addysg wedi bod yn gweithio ar lunio gweledigaeth newydd ar gyfer cyfundrefn addysg drochi tuag at 2032 a thu hwnt, gan adeiladu ar gryfderau a llwyddiannau'r Canolfannau Iaith sydd wedi bod yn cefnogi dysgwyr i gaffael y Gymraeg ers 1984.
- 2.2 Gellir crynhoi'r prif achos dros newid a'r angen am weledigaeth newydd ar gyfer cyfundrefn addysg drochi Gwynedd i'r meysydd canlynol, ac ymhelaethir arnynt ymhellach isod:
 - Rhoi anghenion y dysgwr yn ganolog
 - Cyfoesi a moderneiddio'r ddarpariaeth
 - Gweithio mewn partneriaeth
 - Cyfle i greu amgylchedd ddysgu o'r radd flaenaf
 - Cyfleoedd newydd yn deillio o COVID-19
 - Gwersi a ddysgwyd yn sgil y Cynllun Peilot a weithredwyd ar gais y Cabinet.

2.3 Rhoi anghenion y dysgwr yn ganolog

- Yr angen i'r gyfundrefn hyrwyddo cyflawniad a lles newydd-ddyfodiaid Gwynedd i gaffael y Gymraeg tra ar yr un pryd gadw cysylltiad gyda'u hysgol leol a'u cyfoedion.
- Yr angen i'r gyfundrefn allu cynorthwyo rhieni a gofalwyr i ddeall gwerth addysg Gymraeg a'u cynorthwyo i gefnogi eu plant.

2.4 Cyfoesi a moderneiddio'r ddarpariaeth

- Yr angen i'r gyfundrefn ymateb i anghenion y dysgwyr a'r cwricwlwm.
- Yr angen i fuddsoddi yn yr is-adeiledd ar gyfer y gyfundrefn gan gynnwys adnoddau digidol.

2.5 Gweithio mewn partneriaeth

- Yr angen i'r Adran Addysg ac ysgolion fod yn gweithio mewn partneriaeth gan gydberchnogi'r gyfundrefn addysg drochi.
- Yr angen i'r gyfundrefn addysg drochi allu rhoi arweiniad, cefnogaeth ac adnoddau i ysgolion i'w galluogi i gefnogi dysgwyr i wneud cynnydd pellach o safbwynt eu hyder/sgiliau yn y Gymraeg.

2.6 Cyfle i greu amgylchedd dysgu o'r radd flaenaf

- Cyfle i fuddsoddi £1.1miliwn o grant cyfalaf addysg Gymraeg Llywodraeth Cymru yn y gyfundrefn addysg drochi gan wella'r amgylchedd dysgu a'r is-adeiledd.

2.7 Cyfleoedd newydd yn deillio o COVID-19

- Darpariaeth addysg gyfunol h.y. bu i'r Canolfannau Iaith ddarparu addysg gyfunol yn sgil y cyfnodau clo niferus, sef dysgu wyneb yn wyneb yn yr ysgol, sesiynau dysgu byw drwy Teams, ynghyd â gwaith ar Google Classrooms. Bu i hyn gael ei gydnabod fel arfer rhagorol gan Estyn.
- Yr ysgolion yn galw am arbenigedd addysg drochi ac adnoddau i gefnogi'r Gymraeg i gael ei ledaenu ar draws y gyfundrefn.

2.8 Gwersi a ddysgwyd yn sgil y Cynllun Peilot

- Bu i'r peilot amlygu'r angen i ystyried lles y dysgwyr, a chadw cysylltiad gyda'u cyfoedion; nifer yn ei chael hi'n anodd i ymdoddi'n ôl i'w hysgol leol ar ôl cyfnod mewn Canolfan.
- Yr angen i gryfhau'r berthynas gydag ysgolion i alluogi cynnydd pellach o ran cefnogaeth i ddatblygiad iaith.

2.9 Yn seiliedig ar yr achos dros newid felly, ein gweledigaeth ar gyfer dysgwyr sydd yn newydd-ddyfodiaid yw eu bod yn cael:

“Mynediad at gyfundrefn addysg drochi o'r radd flaenaf sy'n darparu profiadau dysgu hyblyg a chynaliadwy o ansawdd uchel sy'n eu harfogi fel dysgwyr annibynnol â'r wybodaeth a'r sgiliau yn Y Gymraeg i'w galluogi i symud ymlaen.

Darparu trosglwyddiad effeithiol o'r addysg drochi i'r ysgol leol gan sicrhau darpariaeth, profiadau a chefnogaeth o ansawdd uchel yn Y Gymraeg sydd yn ymateb i anghenion y dysgwyr a'u teuluoedd ac yn gyfrwng i'w galluogi i lwyddo a ffynnu.”

2.10 Ein nod yw cael cyfundrefn addysg drochi sydd yn rhoi anghenion y dysgwyr yn ganolog i'n darpariaeth. Hoffem weld cyfundrefn sydd yn hyblyg ac yn darparu addysg drochi gyfoes

o'r radd flaenaf i'r dysgwyr, gan feithrin eu sgiliau yn y Gymraeg i'w galluogi i lwyddo a ffynnu yn ein hysgolion gan ddod yn siaradwyr hyfedr ddwyieithog.

2.11 Ceir copi cyflawn o'r weledigaeth newydd yn **Atodiad 1**.

3 YMGYSYLLTU ANFFURFIOL

3.1 Cynhaliwyd cyfnod o ymgysylltu anffurfiol ar y weledigaeth newydd ar gyfer y gyfundrefn addysg drochi tuag at 2032 a thu hwnt rhwng 28 Mai 2021 a 28 Mehefin 2021.

3.2 Yn ystod y cyfnod ymgysylltu anffurfiol hwn, cynhaliwyd sesiynau ymgysylltu anffurfiol gyda:

- Staff Canolfannau Iaith Gwynedd
- Cynrychiolwyr Undebau yr Athrawon a'r Cymhorthyddion
- Penaethiaid Ysgolion Cynradd ac Uwchradd Gwynedd
- Fforwm Cyllideb Ysgolion
- Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
- Pwyllgor Iaith
- Dysgwyr

3.3 Isod cyflwynir grynodedb o'r sylwadau sydd fwyaf perthnasol i gylch gorchwyl y Fforwm Cyllideb Ysgolion, sef sylwadau'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi, ynghyd â sylwadau penaethiaid ysgolion cynradd ac uwchradd Gwynedd.

SYLWADAU'R PWYLLGOR CRAFFU ADDYSG AC ECONOMI

3.4 Cyflwynwyd adroddiad gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar y weledigaeth newydd ar gyfer y gyfundrefn addysg drochi tuag at 2032 a thu hwnt ar 10 Mehefin 2021.

3.5 Derbyniwyd yr adroddiad yn cyflwyno'r weledigaeth newydd gan aelodau'r Pwyllgor Craffu ynghyd â chais i'r Aelod Cabinet Addysg ystyried y sylwadau a gyflwynwyd gan aelodau'r pwyllgor yn ystod y drafodaeth, sef:

- Cydnabyddiaeth i lwyddiant y Canolfannau Iaith dros y blynyddoedd i sicrhau bod dysgwyr yn caffael y Gymraeg.
- Cytunwyd gyda'r bwriad i gryfhau'r atebolrwydd fel rhan o'r weledigaeth newydd.
- Cefnogwyd y bwriad i arfogi gweithlu'r ysgolion i gefnogi'r dysgwyr i wneud cynnydd pellach i feithrin hyder a chaffael y Gymraeg.
- Gofynnwyd i'r Adran Addysg gyflwyno rhagor o fanylder am y gyfundrefn addysg drochi pan fydd ar gael.
- Cafwyd amrywiaeth barn ar ffynhonnell gyllido'r gyfundrefn addysg drochi, gyda rhai aelodau yn gefnogol i'r bwriad y byddai ysgolion yn cyfrannu'n ariannol gan gynyddu atebolrwydd a chyd-berchnogaeth o'r gyfundrefn rhwng yr Adran Addysg a'r ysgolion, ond mynegwyd hefyd ddymuniad i'r Cyngor yn gorfforaethol ariannu'r bwllch cyllidol yn sgil y ffaith fod y Gymraeg yn un o brif flaenoriaethau'r Cyngor.

Ar ddiwedd y drafodaeth cafwyd pleidlais unfrydol o blaid y weledigaeth newydd gan y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi, gyda chais i gyflwyno rhagor o fanylder am y gyfundrefn addysg drochi pan fydd ar gael.

SYLWADAU PENAETHIAID

3.6 Rhoddwyd cyflwyniad ar y weledigaeth newydd gerbron penaethiaid uwchradd Gwynedd ar 16 Mehefin 2021, a gerbron penaethiaid cynradd ar 17 Mehefin 2021. Mewn ymateb i'r weledigaeth newydd, bu i'r penaethiaid gyflwyno'r sylwadau canlynol:

- Cydnabuwyd yr her o daro'r cydbwysedd cywir rhwng sicrhau trochi dwys er mwyn galluogi'r dysgwyr i gaffael y Gymraeg cyn gynted â phosibl, ynghyd â galluogi newydd-ddyfodiaid i setlo a pharhau yn eu hysgol newydd a chreu cyfoedion.
- Nodwyd bod cyfle i Gydlynwyr Iaith a Phenathiaid Adrannau Cymraeg yr ysgolion uwchradd gyfrannu eu harbenigedd wrth ddatblygu'r manylder ar gyfer gwireddu'r weledigaeth ar gyfer y gyfundrefn addysg drochi tuag at 2032 a thu hwnt.
- Croesawyd y weledigaeth a'r buddsoddiad gan y penaethiaid cynradd, ac yn arbennig y bwriad o sefydlu safleoedd addysg drochi newydd yn Nhywyn a Bangor.
- Cefnogwyd y bwriad i gyd-ariannu'r gyfundrefn newydd, gan bwysleisio i hynny beidio digwydd ar draul adnoddau yn yr ysgolion.

4. CYLLIDO'R WELEDIGAETH TUAG AT 2032 A THU HWNT

Arian Cyfalaf

4.1 Er mwyn cyflawni'r weledigaeth, y pwrpas, y nod a'r amcanion, ein bwriad yw buddsoddi £1.1m o grant cyfalaf addysg Gymraeg Llywodraeth Cymru yn ein cyfundrefn addysg drochi yng Ngwynedd, er mwyn sicrhau amgylchedd dysgu o'r radd flaenaf, a chyfleusterau cwbl fodern ar gyfer dysgwyr ac addysgwyr yr 21ain ganrif. Mae'r grant cyfalaf hwn yn grant 100% gan Lywodraeth Cymru, ac felly nid yw'n gofyn am unrhyw gyfraniad ariannol cyfalaf ychwanegol gan y Cyngor.

4.2 Bydd y buddsoddiad cyfalaf hwn yn gyfrwng i sefydlu 2 safle addysg drochi cwbl newydd yng Ngwynedd wedi eu lleoli mewn ardaloedd strategol o'r sir ac ardaloedd o arwyddocâd ieithyddol, sef Tywyn a Bangor. Bwriedir gwella'r cyfleusterau hefyd yn safle addysg drochi Eifionydd, sydd eto wedi ei lleoli'n strategol reit ynghanol y sir. Bydd y 3 safle addysg drochi yma yn cynnig darpariaeth gynradd ac uwchradd ar y cyd gan bontio blynyddoedd 5-9.

4.3 Bwriedir hefyd adleoli Canolfan Iaith Dolgellau i safle mwy er mwyn gallu cynnig y ddarpariaeth i ragor o blant, a bydd safle Dolgellau ynghyd â Llangybi a Maesincla yn darparu addysg drochi i flynyddoedd 2-4 yr ysgolion cynradd.

4.4 Yn sgil y buddsoddiad, bydd 6 safle yn cynnig darpariaeth i ddysgwyr oedran cynradd a 3 safle yn cynnig darpariaeth i ddysgwyr oedran uwchradd gydag hyblygrwydd rhwng y safleoedd yn unol â'r galw.

Cyllideb Refeniw

4.5 Bwriedir i'r Gyfundrefn Addysg Drochi tuag at 2032 a thu hwnt gael ei gyllido o 3 ffynhonnell gwahanol, sef:

- Grant GGA
- Ysgolion (canolog)
- Adran Addysg

4.6 Grant GGA

Dyma'r grant craidd ar gyfer cyllido'r Gyfundrefn Addysg Drochi, fodd bynnag, fel y gwyddom, yn sgil chwyddiant a chynnydd mewn costau, nid yw'r grant hwn ar ei ben ei hun yn ddigonol ar gyfer cyllido'r ddarpariaeth yn llawn.

4.7 Ysgolion

Ystyrir y gyfundrefn addysg drochi yn wasanaeth arbenigol a chwbl hanfodol i weithrediad polisi iaith addysg Gwynedd. O ganlyniad, bwriedir gofyn am gyfraniad ariannol bychan gan yr ysgolion fydd yn fodd o sicrhau cyd-berchnogaeth a chyfundrefn addysg drochi addas i bwrpas tuag at 2032 a thu hwnt.

4.8 Adran Addysg

Mae'r Adran Addysg eisoes yn cyfrannu tuag at gostau'r gwasanaeth, a bydd y cyfraniad hwn yn parhau, drwy:

- Arian cyfatebol i'r grant GGA
- Gyfrannu at gostau cludiant i'r ddarpariaeth drochi.

4.9 Petai'r Cabinet yn penderfynu cefnogi'r weledigaeth newydd ar gyfer y gyfundrefn addysg drochi tuag at 2032 a thu hwnt, yna bwriedir ymgynghori gyda Chyrff Llywodraethol ysgolion Gwynedd yn nhymor yr Hydref 2021 ar sefydlu'r egwyddor y bydd ysgolion yn gwneud cyfraniad ariannol blynyddol i gyllido'r gyfundrefn addysg drochi ar ei newydd wedd o Ebrill 2022 ymlaen.